

אפרסקים. לא ממליץ
ולא מוכר

כיצד לא נבחר עצי פרי?

מי לא חולם לנוח תחת גפנו ותחת תאנתו, בגינתו הפרטית או בפארק הציבורי? אולם לאחר שאנו רצים-אצים למשתלה ורוכשים עץ פרי נחשק, מתברר לעיתים קרובות כי הפער בין החלום למציאות הוא כמעט טרגי. אמנון באומהורן, מנהל משתלת יראון, נותן סימנים בעצים שכדאי, ואלה שלא כדאי, לרכוש

אמנון באומהורן

מקצועי ותכונני.

השאלות שצריכות להישאל

אתחיל בעובדה שרוב בעלי הגינות הפרטיות חפצים בעצי פרי כשהם רואים בעיני רוחם את הפירות הטעימים אותם הם קונים תדיר בחנות הקרובה ומבחינתם זאת חזות הכל. זוהי טעות נפוצה, שמקורה באי הבנה בסיסית של הקונה, ולא פחות מכך של המוכר, שחייב לתת הסבר מפורט ללקוח בדיוק מה הוא קונה ומה יקבל. לכן זה המקום לכמה שאלות בסיסיות שכל אדם או גן צריך לשאול את עצמו בעת שהוא בוחר עצי הפרי או עצים בכלל:

ל הקורא את הכותרת שלמעלה, בוודאי יפלב בעיניו וישאל את עצמו שמה יש כאן שגגה של העורכת, שכן בדרך כלל אנחנו רגילים לעצות מסוג כיצד כן לבחור דבר זה או אחר. אבל במאמר זה בחרתי, ובכוונה, להציג את דבריי דווקא על דרך השלילה חזאת מן הטעם הבא: אם נבחן את המתרחש בארץ בתחום בחירת עצי פרי, בעיקר מצד הלקוח הפרטי, הייתי מגדירו, במרבית המקרים, כטרגדיה הצפויה מראש, הנובעת משילוב של בורות מצד הלקוח מחד גיסא ושפע עצות אחריותול מאידך גיסא. וכאן המקום להדגיש שיש גם דוגמאות לשימוש נכון,

”

חב בעלי הגינות הפרטיות חפצים בעצי פרי כשהם רואים בעיני רוחם את הפירות הטעימים אותם הם קונים תדיר בחנות הקרובה ומבחינתם זאת חזות הכל. זוהי טעות נפוצה, שמקורה באי הבנה בסיסית של הקונה, ולא פחות מכך של המוכר

”

לימונים. המומלץ בין ההדרים

פירות בחנות. מצפים שהפירות מהעץ בגינה ייראו כך

עד כמה העץ הנחשק מאריך ימים? האם 5-10 שנים מספיקים לו? התשובה: בוודאי שלא. המינימום הנדרש הוא 40-50 שנים ומעלה.

עד כמה העץ עמיד למחלות ומזיקים? עד כמה העץ הנחשק "שומר על עצמו" ועמיד יחסית או באופן מוחלט לכנימות עלה, לסס הנמר, לחילדון ושאר מרעין בישין? והרי האדם הסביר לא רוצה להשתמש בחומרי הדברה רעילים: לעץ ולבאי ביתו.

עד כמה העץ דורש תחזוקה נמוכה? הרי לאדם מהשורה אין ידע בגיזום עצים. עד כמה יכולת הגלדת פצעי הגיזום או פצעים בכלל היא טובה, כולל עמידות טובה לרקבונות?

עד כמה הפרי, לעת הבשלתו, עמיד למזיקים כגון זבוב הים התכוון, כי אין חפץ בפרי שורץ תולעים...

ולבסוף: תמיד יש מקום לחכמת התכנון המתמצה בפסוק המגלים בתוכו עולם ומלואו: **"העץ הנכון למקום הנכון"**, שהיא שאלה מקצועית לעילה ולעילה.

וכאן אני חוזר לכותרת המאמר באמירה ש"לא כל הנוצץ זהב הוא". לפיכך, לא הייתי ממליץ על שלל עצים ממשפחת הורדניים ונאה דורש - איני מוכר אותם ללקוחות: תפוחים, שזיפים, אגסים, דובדבנים ודומיהם - הרגישים מאד למחלות ומזיקים, תוחלת חייהם ללא טיפול-נמוכה, ועגמת הנפש-מובטחת.

וכפועל יוצא: אני ממליץ לכל בעל גינה: עתידית או קיימת, לשאול את עצמו עד כמה העצים המומלצים על ידי הגנן שאיתו הוא בקשר, תואמים את הקריטריונים האלה, בבחינת "הטל ספק תמיד".

לא הייתי ממליץ על שלל עצים ממשפחת הורדניים ונאה דורש - איני מוכר אותם ללקוחות: תפוחים, שזיפים, אגסים, דובדבנים ודומיהם - הרגישים מאד למחלות ומזיקים, תוחלת חייהם ללא טיפול-נמוכה, ועגמת הנפש-מובטחת

תפוחים. אולי באירופה הם מצליחים יותר

שסק - יש לבחור זנים מורכבים, עמידים לגרב.
עוזר אדום - הפרי אמנם קטן, אך לרוב טעים ושופע.
קטלב קטלבי מהזנים "מרינה" או קטלב קטלבי "ראון" - הפרי בגודל גולה גדולה וטעמו מתוק, ארומטי כטעם תות שדה.
גם קטלב משונן מתאפיין בפרי דומה.
עץ הצימוקים היפני - דורש אדמה עמוקה ופוריה, השקיה מסודרת ונטיעה באזורים מוגנים מרוחות חזקות.

לגבי ההדרים

ההדרים הם סוגיה כאובה. כולם נתקפים בעש המנהרות והנוק גדול בעצים צעירים.

לפיכך צריך להשתמש בקונפידור, כדי למגר את העש. הבעיה: הקונפידור הוא חומר רעיל, ושאריותיו נותרות ברקמת הצמח, וגם בפרי כחודשיים-שלושה ובתקופה זו אסור לאכול את הפרי מחשש להרעלה.

בשל כך מומלץ לטפל עם קונפידור בתקופת האביב, כשהמזיק פחות פעיל, כדי למגר.

אני הייתי מסתפק בלימון, שהוא ההדר החזק ביותר. את שאר הפירות, הייתי קונה בסופר הקרוב. ...

ולסיכום

בחירת עצי הפרי לגינה, ציבורית כפרטית, היא סוגיה מקצועית לעילא.

מומלץ לא להסתנוור מהפרי המוגמר, להתייעץ עם אנשי מקצוע אמינים ולבדוק בקפדנות את נקודות התורפה בכל עץ פרי שנבחר. ניתן כמובן להשתמש ב"גוגל" וגם עבדכם יוכל להיות לכם לעזר.

כך תחסכו עוגמת נפש רבה ולא יתקיים בעצים שלכם המשפט "לעת עדנתם הייתה להם בלות". ■

אמנון באומהורן - מנהל משתלת "אלון" ביראון

רימונים. רק להיזהר מסס הנמר

אז מה כן?

לכאורה מספר העצים העומדים בקריטריונים ה"מחמירים" שלמעלה מצומצם יחסית, אבל מניינם עשיר ומספק. להלן אנקוב בשמם של מספר עצים כאלה, לדוגמה, בהסתייגות אחת: איני בקיא מספיק בעצי נוי טרופיים, הרגישים לקרה, אבל ללא ספק שבקרובם מצויים גם עצי פרי מתאימים.

פג'ויה - לדעתי-עץ הפרי המוצלח מכלם, בעל דרישות צנועות ותוחלת חיים ארוכה.

רימונים - יש שפע זנים. יתכן וייתקף בסס הנמר.

תאנים - יש מבחר גדול של זנים. קיימת קרונית התאנה, אך לא נתקלתי בה. לא לשתול קרוב לתשתיות: מים חשמל ביוב וכ"ו.

חרוב נקבה - לנקבה אין את ריח הפריחה הדוחה של הזכר. העץ רגיש לרקבנות ויש להקפיד על עיצוב נופי הסרך בפצעי גזום קטנים.

תותים - יש מבחר זנים ורצי לבחור כאלה שיביל הפרי קטן יחסית, טון תות דולבני.

אגוז מלך - מתאים לאזורים בגובה מ-300 מטר ומעלה או אזורים מוכי קרה.

”
ההדרים הם סוגיה כאובה. כולם נתקפים בעש המנהרות והמק גדול בעצים צעירים. לפיכך צריך להשתמש בקונפידור, כדי למגר את העש. הבעיה: הקונפידור הוא חומר רעיל, ושאריותיו נותרות ברקמת הצמח, וגם בפרי כחודשיים-שלושה ובתקופה זו אסור לאכול את הפרי מחשש להרעלה
 ”